

Podstawowe dane osobowe recenzenta

dr hab. Katarzyna Kling
Dziedzina, sztuki muzyczne
Dyscyplina, instrumentalistyka
Akademia Muzyczna –Łódź
Łódź, dnia 10 czerwca, 2019

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Kamila Piotra Grabowskiego

Zleceniobiorca recenzji

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Wydział, pismo z dnia 05.03.2019 roku na podstawie Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, (Dz.U.Nr 65, poz.595 wraz ze zmianami Dz.U. z dnia 27.07.2005 roku Nr164, poz. 1365, art.14 ust.2pkt. 2.)

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych z dnia 12.12.2012 roku w sprawie:

- Wszczęcia na wniosek mgr. Kamila Piotra Grabowskiego przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka, specjalność- gra na fortepianie i wyznaczenie promotora

W świetle ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.Nr 65, poz.595 wraz ze zmianami Dz.U. nr 164, poz.1365 z dnia 17.08.2005 roku, tekst jednolity art.6 ust.1-3) Rada Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu Akademii Muzycznej w Łodzi posiadała uprawnienia do przeprowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do nadesłania mi przez Przewodniczącą Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu Dziekan prof. dr hab. Irenę Wisętkę-Cieślak pisma z dnia 05.03.2019 roku, informującego o wszczęciu 12.12.2012 roku przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana **mgr. Kamila Piotra Grabowskiego- Ciacona z II Partity d-moll (BWV 1004) Johanna Sebastiana Bacha w transkrypcjach. Odniesienia do oryginalnej wersji bachowskiej-** została dołączona stosowna dokumentacja. Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust.2 pkt.2, Rada Wydziału Fortepianu Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana **mgr. Kamila Piotra Grabowskiego.**

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr **Kamil Piotr Grabowski** urodził się 18 września 1984 roku w Jeleniej Górze. Swoją edukację rozpoczął w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. im Stanisława Moniuszki. W 2004 roku ukończył ją w klasie fortepianu mgr. Krzysztofa Gotarowskiego. Równolegle uczęszczał do Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Jeleniej Górze, otrzymując w 2004 roku dyplom ze snycerstwa. W roku 2005 zdał na Uniwersytet Zielonogórski do klasy fortepianu dr. hab. prof. U.Z Ryszarda Zimnickiego. Po pierwszym roku nauki przeniósł się do Wrocławia i kontynuował swoje studia w Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w klasie prof.dr.hab. Grzegorza Kurzyńskiego. W 2008 roku ukończył studia licencjackie z oceną dobrą, a w 2010 roku otrzymał tytuł magistra.

Pan mgr Kamil Grabowski wielokrotnie uczestniczył w kursach mistrzowskich pod kierunkiem wybitnych pianistów: Andrzeja Jasińskiego, Karola Radziwonowicza, Valery'ego Szackiego, Marii Szwajger – Kułakowskiej, Juliusa Kalnciems, Roxane Bogdanowej, Alicji Palety-Bugaj, Włodzimierza Obidowicza, Viktorii Mierzanowej, Michaiła Markova, Rafaella d'Aniello, a Giusiano, Elli Susmanek-Mysińskaiej, Janusza Olejniczaka

Doktorant brał czynny udział w konkursach solowych w Polsce i za granicą. Jest laureatem II Studenckiego Konkursu Instrumentalnego „Fryderyk Chopin” w Zielonej Górze w 2006 roku, zdobywając **I miejsce w kategorii „Fortepian wyróżnienie za najlepsze wykonanie utworu Fryderyka Chopina”**.

Pan Kamil Grabowski otrzymał także wyróżnienie dla najlepszego pianisty- akompaniatora na konkursie w 2012 roku w Wieliczce Vivaldii Violin Competition .

Doktorant wielokrotnie występował w Filharmonii Dolnośląskiej, Sudeckiej, Wrocławskiej, Lubuskiej oraz Legnickiej wykonując tam min. I Koncert Fortepianowy e- moll op.11 Fryderyka Chopina . Kilkanaście razy występował w Dusznikach Zdroju, w Akademiiach Muzycznych we Wrocławiu, Warszawie ,Bydgoszczy. Brał udział w wielu festiwalach w kraju i za granicą organizowanych przez SPAM, TiFC, NiFC ,UMFC w Warszawie. Współpracował także z Operą i Operetką Wrocławską, Wrocławskim Teatrem Lalek, występował również na koncercie pod tytułem „ Muzyka Epok” w Dusznikach Zdroju. Był partnerem i solistą w wielu projektach muzycznych pod batutą Adama Klocka, Jacka Kasprzyka, Andrzeja Kosendiaka, Jerzego Maksymiuka, Czesława Grabowskiego, Władimira Kiridajeva, Marka Pijarowskiego, Benedykta Książdźyna. Doktorant obok ożywionej działalności koncertowej ma duży dorobek dydaktyczny świadczą o tym liczne dyplomy, rekomendacje i recenzje

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pana mgr. **Kamila Piotra Grabowskiego-** „ Ciaccona z II Partity d-moll(BWV 1004) **Johanna Sebastiana Bacha w transkrypcjach. Odniesienia do oryginalnej wersji bachowskiej**” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz jego opisu. Dzieło artystyczne zawiera nagrania następujących utworów:

- 1.Feliks Mendelssohn- Bartholdy Chaconne Violine solo von J. S. Bach mit Klavierbegleitung Editione Peters**
- 2.Johannes Brahms Chaconne by J.S.Bach (Arranged for the Left Hand Alone) Editione Peters**
- 3. Ferruccio Bonaventuro Busoni J. S. Bach- Chaccone in D-minor from the Sonata for Violine Solo No.4 Transcribed for the piano Edition G. Schirmer York/London**

Nagrania dokonano dla potrzeb pracy doktorskiej we Wrocławiu w czerwcu 2012

Ocena płyty CD

Przesłuchując pierwszy raz płytę odniosłam wrażenie, że wybór repertuaru jest spowodowany prawdziwą pasją i fascynacją Doktoranta muzyką Jana Sebastiana Bacha. Pan Grabowski podjął się ambitnego zadania przedstawienia obok siebie trzech wersji Chaconne d-moll z II Partity skrzypcowej Jana Sebastiana Bacha w transkrypcjach wybitnych kompozytorów Feliksa Mendelssohna, Johannes Brahmsa i Ferruccio Bonaventuro Busoniego. Sam materiał Chaconne daje wykonawcy ogromne możliwości pokazania różnorodnego brzmienia i wachlarza emocji. Sięgnięcie po tak wymagający repertuar świadczy nie tylko o wysokich aspiracjach Doktoranta, ale także o odwadze artystycznej. Pierwszym utworem na płycie jest transkrypcja Chaconne d-moll Jana Sebastiana Bacha dokonanej przez Feliksa Mendelssohna na skrzypce z akompaniamentem fortepianu. Partie skrzypiec realizuje Pan Adam Czermak. Dzieło wykonywane przez muzyków jest wspaniale zbudowane pod względem narracyjnym, przez co daje to pełny i klarowny obraz formy utworu. Bardzo dobrze rozplanowane są kulminacje. Pan Grabowski operuje zróżnicowaną dynamiką, oraz dobrą artykulacją, a napięcie budowane przez grających, odczuwalne jest od początku do końca utworu. Mój niedosyt budzi jednak brzmienie samego fortepianu nieco nosowe i przytłumione. Nie pozwala to słuchaczowi nasycić się w pełni pięknem utworu. Sądzę, że spowodowane jest to dosyć słabą jakością nagrania. Następnym utworem na płycie jest transkrypcja fortepianowa Johannes Brahmsa Chaconne d-moll J.S. Bacha na lewą rękę. Geometryczna struktura dzieła jest prowadzona w sposób przemyślany i logiczny. Wielkim walorem wykonania jest rodzaj napięcia, ciśnienia energetycznego rozpiętego pomiędzy dźwiękami. Retoryczne prowadzenie głosów, dobrze rozplanowane kulminacje oraz precyzyjna artykulacja, tworzą przekonującą interpretację transkrypcji Brahmsa. Doktorant ukazuje całą wielogłosową strukturę dzieła, używając zróżnicowanych barwy dla poszczególnych głosów. Zastrzeżenia moje jednak wzbudza fragment od taktu 93 gdzie sam kompozytor definiuje przebiegi ósemkowe i szesnastkowe oznaczeniem *tranquillo* w dynamice *piano*, a potem *legato ma leggiero*. Zbyt ciężka i głośna realizacja *ostinatowych* przebiegów w tym fragmencie powoduje drobne nieczystości, zbyt ostre i napastliwe brzmienie sprawia, iż tempo w dalszej części utworu zatrzymuje się. Całe jednak dzieło oceniam dobrze. Doktorant zachowuje balans między głosami, a akordowy temat jest prowadzony szerokim, przejrzystym dźwiękiem. Ostatnim utworem na płycie jest transkrypcja Chaconne J. S. Bacha w opracowaniu Ferruccio Bonaventuro Busoniego. W tym utworze Pan Grabowski pokazał się jako dojrzały muzyk. Jednak niektóre fragmenty dzieła były grane w zbyt ostrożnym tempie np. wariacja oktawowa, rozpoczynająca się w takcie 42, określona przez Busoniego *piu mosso*, *ma misurato*, lub takt 128 gdzie kompozytor wyraźnie sugeruje zmianę tempa- *tempo animato* oraz finał dzieła oznaczony *piu vivo* (t.247). Proporcje pomiędzy fragmentami kantylenowymi, a wirtuozowskimi zyskałyby wyraźniejszy kształt agogiczny. Niewątpliwie trudności techniczne utworu nieco osłabiły napięcia emocjonalne i wprowadziły pewnego rodzaju obiektywizm wyrazowy. Tempo w dużym stopniu jest tu elementem formotwórczym. Zachwianie go powoduje naruszenie tkanki dzieła. Jednak jest to drobna wątpliwość, moje osobiste odczucie, która istnieje zawsze w chwili kontaktu z arcydziełem. Pan Grabowski operuje zróżnicowaną dynamiką i artykulacją. Potrafi wspaniale operować czasem muzycznym. Sama jakość nagrania, która jest dosyć słaba nie pomaga Doktorantowi w pokazaniu pełnej palety brzmienia instrumentu. Jednak całość wskazanego dzieła świadczy o profesjonalizmie doktoranta. Pan Kamila Piotra Grabowski pokazał w nagraniu

przemyslaną interpretację utworów. Poziom nagrania pozwala stwierdzić ,że jest On dojrzałym emocjonalnie i wrażliwym muzycznie artystą.

Część teoretyczna pracy pt. „ **Ciaccona z II Partity d-moll (BWV 1004) Johanna Sebastiana Bacha w transkrypcjach. Odniesienia do oryginalnej wersji bachowskiej**” jest wnikliwym i ciekawym opisem nagranej płyty. Praca składa się z następujących części:

Wprowadzenie

I Rozdział

Charakterystyka nomenklatury:

Ciaccona ;Transkrypcja

II Rozdział

Jan Sebastian Bach-Ciaccona d-moll i jej transkrypcje

Analiza historyczna form wariacyjnych w kontekście Ciaccony Umieszczenie dzieła w czasie

Charakterystyka utworu

Konstrukcja dzieła: Konstrukcja , Rytm ,Technika zmienności ,Romanesco, Transkrypcje Ciaccony d-moll J.S. Bacha

III Rozdział

Transkrypcje Ciaccony d-moll w integralnej części pracy doktorskiej- Nagranie CD

1.Feliks Mendelssohn- Bartholdy- Chaconne Violine solo von J. S. Bach mit Klavierbegleitung

Editione Peters

2.Johannes Brahms - Chaconne by J.S. Bach (Arranged for the Left Hand Alone) Editione Peters

3. Ferruccio Bonaventuro Busoni / J. S. Bach - Chaccone in D-minor from the Sonata for Violine Solo No.4 Transcribed for the piano Edition G. Schirmer York/London

Podsumowanie

Bibliografia

Praca pisemna spełnia wszystkie warunki dysertacji doktorskiej. Autor dokonuje wnikliwego i obszernego omówienia utworów, rozbudowując treść o dodatkowe wątki .Opis zawiera najważniejsze wnioski dotyczące genezy transkrypcji Chaconne z II Partity skrzypcowej d-moll Jana Sebastiana Bacha oraz próby ich odniesień do oryginalnej wersji bachowskiej. Pan mgr Grabowski udowadnia , że posiada szeroką wiedzę i pasję badawczą. Praca dotyka problemu retoryki oraz struktur interwałowych w muzyce Bach. Omawia także elementy symboliki i opisuje pojęcie fraktalu(pojęcie matematyczne), które nawiązuje do ciągu liczbowego Leonardo Fibonacciego i do złotego podziału. Temat ten w historii sztuki jest bardzo szeroko omawiany. Złoty podział znajdziemy w architekturze, malarstwie oraz w muzyce. Doktorant opisuje te zagadnie w bardzo klarowny sposób i ukazuje wielopoziomowość koncepcji dzieła Bacha. Praca składa się z trzech głównych rozdziałów. W pierwszym Autor opisuje genezę formy chaconne oraz wyjaśnia terminy transkrypcji i aranżacji. W drugim rozdziale Doktorant dokonuje analizy formalnej dzieła Bacha. W podrozdziałach wyjaśnia bardzo szczegółowo genezę form wariacyjnych w kontekście chaconne, opisuje czas powstania dzieła oraz charakterystykę utworu i jego konstrukcje: w tym rytm, technikę

zmienności i formę romanesco. W kolejnym podrozdziale Doktorant omawia prawie wszystkie istniejące transkrypcje Chaconny. W syntetyczny sposób dokonuje szczegółowego porównania ich, ukazując dobór środków wyrazu. W ostatnim rozdziale analizuje trzy transkrypcje, które zostały przedstawione na płycie Feliksa Mendelssohna, Johanna Brahmsa i Ferruccio Bonaventuro Busoniego. Odpowiada na kluczowe pytanie w jakim stopniu transkrypcje stworzone przez innych kompozytorów odbiegają od oryginału i na ile oddają emocje i sztukę pierwowzoru. Opis dzieła posiada angielskie streszczenie. Autor zaopatrzył pracę w dużą ilość rysunków, tabel oraz przykładów nutowych. Ułatwia to zrozumienie istoty problemu zawartego w tytule. Dużym plusem jest bardzo obszerna i bogata bibliografia 57 pozycji. Praca napisana jest ładnym językiem. Jednak czasami pewnie sformułowania i określenia, których używa Doktorant takie jak transkrybent lub transkrybowanie w odniesieniu do kompozytorów tworzących transkrypcje dzieła Bacha, budzi moje zastrzeżenia. Należy też nadmienić, że w wielu odmianach nazwisk obcojęzycznych jest złe użycie apostrofu (str. 104, 112, 135, 136,) Drobnie usterki nie przeszkadzają jednak w odbiorze całości, która jest dobra pod względem merytorycznym. Stwierdzam, że praca Pana mgr. Grabowskiego odpowiada określonemu we wstępie tematowi i uzasadnia przedstawione tezy.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dokumentacją Pana mgr. Piotra Kamila Grabowskiego oraz po ocenie obu części pracy doktorskiej pt. **„Ciaccona z II Partity d-moll (BWV 1004) Johanna Sebastiana Bacha w transkrypcjach. Odniesienia do oryginalnej wersji bachowskiej”** stwierdzam, że reprezentują wysoki poziom artystyczny i merytoryczny. W oparciu o fachową literaturę przedmiotu Doktorant przedstawił swoje rozwiązania dotyczące materii tematu. Płyta CD i opis dzieła stanowią wkład w rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Pana Grabowskiego. Niniejszym stwierdzam, że praca doktorska spełnia wymagania art. 13 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku oraz z dnia 03.10.2014 roku (Dz.U. z 2014 poz. 1383) (z późniejszymi zmianami). W związku z powyższym wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony

Łódź, 10.06.2019r.

